

ใบความรู้ที่ ๑ เรื่อง เรียนรู้จิตรกรรมต่อภาพ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง ต่อภาพการละเล่นไทย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง เรียนรู้จิตรกรรมต่อภาพ

รายวิชา ศิลปะ (ทัศนศิลป์) รหัสวิชา ศ๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

จิตรกรรมฝาผนัง (Mural Painting)

จิตรกรรมฝาผนัง หมายถึง ภาพเขียนที่เขียนลงบนผนังหรือเพดาน เป็นงานศิลปะชนิดแรก ๆ ที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อใช้เล่าเรื่องราวที่ได้เห็นมาตั้งแต่ยุคโบราณ โดยภาพเขียนบนผนังที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดในโลก คือ ภาพเขียนผนังถ้ำลาสโกซ์ (Lascaux) ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศฝรั่งเศส เป็นจิตรกรรมฝาผนังในยุคหินเก่า อายุประมาณ 15,000-13,000 ปีก่อนคริสตกาล ภาพมีเนื้อหาเกี่ยวกับสัตว์ต่าง ๆ ทั้ง วัวไบซัน นก กวาง ที่กำลังแสดงท่าทางเคลื่อนไหว

ภาพเขียนวัวกระทิงบนผนังถ้ำลาสโกซ์ ตั้งอยู่บริเวณหุบเขาทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศฝรั่งเศส

จิตรกรรมฝาผนังของทางชาติตะวันตกนิยมเขียนเป็นภาพเสมือนจริง มีมิติความลึก ในขณะที่จิตรกรรมฝาผนังของตะวันออกมักจะเป็นภาพสองมิติ ภาพแบน แบ่งพื้นผนังออกเป็นส่วน ๆ ด้วยเส้นหนาหรือภาพต้นไม้ แล้วใส่เรื่องราวลงไปในช่วงว่าง โดยจิตรกรรมฝาผนังของไทยมักจะเป็นภาพตามผนังโบสถ์ ซึ่งสะท้อนความเป็นอยู่ของคนไทยในแต่ละชุมชนผ่านภาพวาดด้วย

ตัวอย่างผลงานจิตรกรรมฝาผนังของตะวันตก
ที่วังพระสันตะปาปาในนครรัฐวาติกัน
The School of Athens (1509-1511) - Raphael

ตัวอย่างผลงานจิตรกรรมฝาผนังของตะวันออก
จิตรกรรมฝาผนังอนุสรณ์สถาน Shaheed-Smarak
ที่เมืองจามาลเปอร์ (Jabalpur) ประเทศอินเดีย
วาดโดย Beohar Rammanohar Sinha

การเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังมี 3 รูปแบบ ได้แก่

1. จิตรกรรมปูนเปียก (Buon Fresco) เป็นวิธีที่ใช้สีผสมน้ำแล้ววาดลงบนปูนปลาสเตอร์ที่ปาดไว้บาง ๆ เมื่อปูนแห้งจะทำให้สีติดที่ผนังอย่างถาวร

ขั้นตอนการวาดภาพจิตรกรรมปูนเปียก

2. จิตรกรรมปูนแห้ง (A Secco) เป็นวิธีที่ช่างจะผสมสีกับสารที่ทำให้ติดผนัง เช่น ไข่ กาว หรือน้ำมัน วิธีนี้จะทำให้งานเสร็จเร็ว และสามารถแก้ไขได้ง่าย แต่จะติดทนทานน้อยกว่าการเขียนบนปูนเปียก บางครั้งศิลปินจะใช้วิธีการเขียนบนปูนแห้งกับการเขียนบนปูนเปียก เพื่อเก็บรายละเอียดหรือเพิ่มความเข้มของสี เช่น สีน้ำเงินจากแร่ Azurite และ Lapis Lazuli ที่จะให้สีที่สดใสเมื่อเขียนบนปูนเปียก จึงต้องเขียนทับเมื่อแห้งอีกครั้งหนึ่ง

Note*

จิตรกรรมฝาผนังไทยส่วนใหญ่เป็นจิตรกรรมปูนแห้ง คนโบราณมีภูมิปัญญาไทยการคิดวิธีการที่ทำให้สีติดทน โดยใช้การหมักปูนขาวประมาณ 3 เดือน แล้วนำมาผสมเป็นปูนฉาบ เมื่อแห้งแล้วใช้โคลนด้วยน้ำดื่มน้ำขี้เหล็กเพื่อลดความเป็นด่าง นอกจากนี้ก่อนเขียนภาพจะมีการการองพื้นผิวผนัง ทำจากดินสอพองผสมกับกาวที่ได้จากน้ำดื่มน้ำขี้เหล็ก

จิตรกรรมปูนแห้งในประเทศไทย
จิตรกรรมฝาผนังพระที่นั่งพุทไธสวรรย์

3. จิตรกรรมปูนชื้น (Mezzo-Fresco) เป็นวิธีที่ศิลปินจะวาดรูปบนผนังปูนที่ใกล้แห้ง เพื่อให้สีซึมลงไปในเนื้อปูนเล็กน้อย หลังจากศตวรรษที่ 16 วิธีการนี้ได้ถูกนำมาใช้แทนวิธีการวาดบนปูนเปียกอย่างแพร่หลาย

ภาพจิตรกรรมบนเพดานโบสถ์ Sistine Chapel
ที่นครวาติกัน วาดโดย Michelangelo
ใน ค.ศ. 1508-1512
โดยใช้วิธีการแบบจิตรกรรมปูนเปียก ปูนแห้ง
และปูนชื้นผสมผสานกัน

การละเล่นไทย

การละเล่น เป็นกิจกรรมนันทนาการประเภทเกมที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยเป็นกิจกรรมที่เน้นความสนุกสนานมากกว่าการตัดสินแพ้ชนะ

การละเล่นไทยมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ แต่ในปัจจุบันสามารถพบเห็นได้น้อยลงเนื่องจากยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ทำให้วิถีชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนไปด้วย

ในวัฒนธรรมไทยมีการละเล่นที่หลากหลาย โดยมีตัวอย่าง ดังนี้

1. กระโดดเชือก

มีทั้งการกระโดดเชือกเดี่ยวและเชือกหมู่ ในอดีตมักจะใช้เชือกปอในการเล่น

2. กระต่ายขาเดียว

เป็นการเล่นไล่จับชนิดหนึ่ง โดยคนที่เป็กระต่ายจะต้องยืนด้วยขาเดียว แล้วกระโดดเพื่อไล่จับคนอื่น ใครโดนจับได้จะต้องออกจากการแข่งขัน และรอรอบต่อไป

3. มอญซ่อนผ้า

ทุกคนนั่งล้อมวงและร้องเพลงมอญซ่อนผ้า คนที่เป็นมอญจะถือผ้าเดินรอบวงแล้วแอบหย่อนผ้าไว้ข้างหลังผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง หากผู้เล่นคนนั้นรู้ตัวจะต้องหยิบผ้ามาใส่ใต้มอญแล้วพยายามแย่งที่นั่งกับมอญ หากผู้เล่นคนนั้นไม่รู้ตัว แล้วมอญเดินวนกลับมาอีกครั้ง จะถูกมอญเอาผ้าตีหลัง และต้องรับบทเป็นมอญแทน

4. หมากรุกเก็บ

ใช้ผู้เล่น 2 – 4 คน นั่งล้อมวงกันแล้วใช้ก้อนหินหรือกรวดที่มีลักษณะกลม 5 ก้อน มีวิธีเล่นเป็นการทอดหมากลงพื้น โยนหมากรุกเก็บหมากรุกบนพื้น แล้วรับหมากรุกให้ทันเวลา โดยจะเพิ่มความยากขึ้นไปเรื่อย ๆ หากรับหมากรุกไม่ได้หรือทำหมากรุกในมือหล่น จะถือว่าแพ้

5. ชักเย่อ

ใช้เชือกเส้นยาว แบ่งผู้เล่นเป็น 2 ฝ่าย จับปลายเชือกคนละฝั่ง เมื่อให้สัญญาณเริ่มให้ออกแรงดึงเชือก ให้ฝ่ายตรงข้ามถูกดึงเข้ามาในแดนของตน เป็นการละเล่นที่สร้างความสามัคคีได้เป็นอย่างดี

6. โพงพาง

ผู้เล่นคนหนึ่งจะต้องรับบทเป็นปลา ถูกปิดตาแล้วหมุนรอบตัว 3 รอบ ในขณะที่คนอื่น ๆ ล้อมวงร้องเพลง เมื่อร้องจบแล้วจึงถามว่า "ปลาเป็นหรือปลาตาย?" ถ้าปลาตอบว่า "ปลาตาย" แปลว่าห้ามขยับ แต่ถ้าตอบว่า "ปลาเป็น" จะสามารถขยับได้ ถ้าผู้เล่นที่เป็นปลาจับตัวใครได้ แล้วทายชื่อคนคนนั้นถูกต้อง คนที่ถูกจับจะต้องรับบทเป็นปลาในรอบต่อไป โดยคำว่า โพงพาง หมายถึง กับดักปลาชนิดหนึ่ง

7. ธีรข้าวสาร

ให้ผู้เล่นสองคนจับมือกันแล้วยกขึ้นเป็นชุ้มประตู ผู้เล่นที่เหลือจับเอวหรือบ่าต่อแถวกับเดินลอดพร้อมกับร้องเพลง เมื่อถึงคำสุดท้ายของเพลงชุ้มประตูจะลดมือลงกักตัวผู้เล่นที่เดินผ่าน ใครถูกกักตัวจะต้องถูกคัดออก หรืออาจจะถูกลงโทษด้วยการทำให้ทำทางต่าง ๆ

ประโยชน์ของการละเล่นไทย

1. พัฒนาร่างกาย ผ่านการวิ่ง กระโดด พัฒนาระบบกล้ามเนื้อและกระดูกผ่านการออกกำลังกายอย่างสนุกสนาน
2. พัฒนาความคิด ผ่านการร้องเพลง ประนีตามจังหวะ ช่วยฝึกความจำ รวมไปถึงส่งผลต่อการจัดการอารมณ์ ให้ความสนุกสนานและผ่อนคลายจากความเครียด
3. พัฒนาด้านสังคม ผ่านการเล่นเป็นกลุ่ม มีการทำงานร่วมกัน ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การวางแผน รวมถึงการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทำให้เกิดความกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก

